

Nuclear Threats in the Ukraine War, and the Impact of Russian Public Opinion on the Kremlin's Nuclear Deterrence Policy

Saideh Lotfian¹

1. Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science,
University of Tehran, Tehran, Iran
E-mail: slotfian@ut.ac.ir

Article Info.

ABSTRACT

Article Type:
Research Paper

Article History:
Received:
16 February 2025
Revised:
30 April 2025
Approved:
7 June 2025
Published Online:
3 August 2025

Key Words:
Public Opinion,
Nuclear Threat,
“Escalate to De-
Escalate”
Strategy,
Russia,
Ukraine.

Since the deterioration of the relations between Russia and NATO over the invasion of Ukraine, Russia has resorted to nuclear threats and placed greater emphasis on nuclear weapons in its foreign policy. The author's two main goals are as follows: a) to present a selection of competing arguments about the validity and implications of Russia's nuclear threats, and b) to review recent public opinion debates on a wide range of nuclear security issues, particularly the use of nuclear weapons in warfare and nuclear disarmament. The research hypothesis is that increasing great power tensions and the weakening of the nuclear taboo against the use of nuclear weapons, especially among Russian citizens and elites, will lead to a greater focus on nuclear weapons in the foreign and defense policies of nuclear-weapon states. The results show that the nuclear taboo has weakened after Russia's repeated use of explicit nuclear threats and nuclear signaling, but most people still favor not using nuclear weapons in wars and nuclear nonproliferation. Public awareness campaigns should be strengthened to increase public pressures on politicians to control and disarm nuclear weapons.

Cite this article: Lotfian S. (2025), “Nuclear Threats in the Ukraine War, and the Impact of Russian Public Opinion on the Kremlin's Nuclear Deterrence Policy”, **Central Eurasia Studies**, Vol. 18, No. 1, pp. 303-334.
<http://doi.org/10.22059/JCEP.2025.390640.450305>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran

Introduction: Since the onset of the war between Russia and Ukraine, Kremlin has blatantly endeavored to draw attention to Russian nuclear weapons capabilities with the goals of deterring or minimizing NATO's intervention and compelling Ukrainian leaders to surrender. At the same time, Putin's government has shown its intolerance of opposition to its war policies, set out to manipulate public opinion to change Russian citizens' views of the costly war, and prevent dissent. Some theorists view public opinion as closely linked to regime type and the nature of security environment at national, regional and international levels. Public opinion is a challenge for all governments in finding solutions to increase the citizens' support for their unpopular or controversial policies. The two main objectives of the author are as follows: a) to present a selection of competing arguments about the credibility and implication of Russia's nuclear threats, and b) to examine recent public opinion surveys and public debates concerning a wide range of nuclear security issues, particularly the use of nuclear weapons in wars, and nuclear disarmament.

Research questions: An attempt is made to find answers to the following questions: 1. What do the Russian citizens and elites think about the use of nuclear weapons in war? 2. What are the differences and similarities in attitudes of the citizens in Russia and the U.S. towards nuclear weapons? 3. Has the war in Ukraine changed Russian public opinion towards the non-use of nuclear weapons? 4. Has the war led to a more uncompromising elites' attitudes towards Russia-NATO nuclear confrontation? 5. What are the policy recommendations to mitigate the risks of nuclear escalation and to reduce the value of nuclear weapons in the current intransigent foreign and defense policies of Russia and other nuclear weapons states?

Research hypothesis: In the research hypothesis, it is postulated that the rising great power tension and the weakening of the nuclear taboo against the use of nuclear weapons, particularly among Russian citizens and elites have resulted in a greater focus on nuclear weapons in the Kremlin's nuclear deterrence policy.

Methodology and theoretical framework: After a review of political science literature analyzing the link between nuclear deterrence and

security, the author uses a qualitative approach to analyze and explain general themes in certain provocative statements made by Russian authorities and summarize the key findings of the most recent public opinion surveys on nuclear issues in Russia and the United States in order to answer the preceding questions and test the research hypothesis. Additional objectives are: a) Understanding the relevance of the ethical aspects of nuclear taboo for the ordinary citizens and political and academic elites in Russia; 2) Assessing the likelihood of the war in Ukraine escalating in a nuclear war between Russia and NATO; c) Discussing mitigating measures to de-escalate the Russo-Ukrainian military confrontation, and nuclear risk reductions.

Results and discussion: It is difficult to measure how public opinion on the nuclear issues change the foreign policy behaviors of the major actors engaged in the Russia-Ukraine military confrontation. Nuclear weapons have not been used in the battlefield since 1945, in spite of the precedent set by the U.S. nuclear attacks on Hiroshima and Nagasaki. Nevertheless, the nuclear-armed states have shown little interest in focusing on efforts aimed at nuclear disarmament, based on their obligation under Article VI of the NPT. In fact, they have been engaged in a renewed arms race to modernize their nuclear arsenals with the purpose of enhancing their nuclear war-fighting capabilities. Russia and the other nuclear weapons states did not sign the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons (TPNW). Since the deterioration of the relations between Russia and NATO over the invasion of Ukraine, Russia has resorted to nuclear threats and placed greater emphasis on nuclear weapons in its foreign policies. The involvement of the top nuclear weapons states (Russia, US, UK, France, China) in multilateral arms control negotiations would help the reduction of the risks of a nuclear world war. Remarkably, the results provide some support for the argument that nuclear taboo has been weakened in the wake of the repeated use of Russian unequivocal nuclear threats and nuclear signaling, but most of the people are still in favor of the non-use of nuclear weapons in wars and nuclear non-proliferation.

Conclusion: Since the US did not remove its nuclear weapons from Europe, Kremlin deployed its tactical nuclear weapons in the territory of Belarus as a political tit-for-tat. All the nuclear weapons states are

stubbornly retaining possession of their nuclear arsenals, which they view as an integral part of their national security strategy with no regard to their NPT commitment to work toward nuclear disarmament. There is ample evidence that the great power competition will encourage the nuclear rivals (i.e., China, Russian, the U.S.) to move toward a new nuclear arms race with devastating economic and political repercussions for their citizens and the rest of the world. Yet, the pressure of public opinion is a challenge for all governments in finding ways to win public support for their controversial policies including those for nuclear buildup. Accordingly, public awareness campaigns should be strengthened to increase public pressures on politicians for nuclear arms control and disarmament.

Keywords: Public Opinion, Nuclear Threat, “Escalate to De-Escalate” Strategy, Russia, Ukraine.

تهدیدهای هسته‌ای در جنگ اوکراین و تأثیر افکار عمومی روسیه بر سیاست بازدارندگی هسته‌ای کرملین

سعیده لطفیان^۱

۱. استاد، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران

ایمیل: slotfian@ut.ac.ir

چکیده	اطلاعات مقاله
جنگ اوکراین سبب شد روسیه بر توانایی نظامی هسته‌ای خود بیشتر تأکید کند و به تهدیدهای هسته‌ای به‌منظور اثرگذاری بر افکار عمومی، بازدارندگی مداخله مستقیم ناتو و به تسلیم واداشتن اوکراین ادامه دهد. فشار افکار عمومی چالشی برای همه دولت‌ها در یافتن راهکارهایی برای جلب حمایت شهروندان از سیاست‌های بحث‌برانگیزشان به‌شمار می‌آید. پرسش اصلی پژوهش عبارتست از: چگونه روابط ستیزه‌جویانه و پرتنش روسیه و ناتو بر دیدگاه مردم روسیه در مورد کاربرد نظامی جنگ‌افزارهای هسته‌ای تأثیر داشته است و به دگرگونی سیاست هسته‌ای کرملین کمک کرده است؟ در فرضیه پژوهش استدلال می‌شود که افزایش رویارویی تنش‌زا در روابط قدرت‌های بزرگ پس از جنگ اوکراین و سست شدن حرام‌انگاری (تابوی) هسته‌ای در افکار عمومی روسیه به تأکید بیشتر بر تهدید کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در سیاست بازدارندگی هسته‌ای دولت پوتین منجر شده است. از رویکردی کیفی در چارچوب نظریه‌های بازدارندگی و افکار عمومی، برای تحلیل و تبیین مضمون کلی سخنان تحریک‌آمیز مقام‌های روسی و یافته‌های نمونه‌هایی از نظرسنجی‌های عمومی در مورد مسائل هسته‌ای در روسیه و آمریکا برای پاسخ‌دهی به پرسش‌های پژوهشی و درک پیامدهای تهدیدهای هسته‌ای روسیه استفاده می‌شود. سرانجام، پیشنهادها و سیاستی پژوهشگران و نخبگان علمی برای مدیریت بحران و کاهش احتمال به واقعیت پیوستن تهدید کرملین به کاربرد جنگ‌افزارهای هسته‌ای تاکتیکی در صحنه نبرد اوکراین ارائه خواهد شد.	نوع مقاله: علمی پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۲۸ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۲/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۷ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۵/۱۲

واژگان اصلی:

افکار عمومی،

تهدید هسته‌ای،

راهبرد «اوج‌گیری برای

فروکش تنش»،

روسیه،

اوکراین.

استناد: لطفیان، سعیده (۱۴۰۴)، «تهدیدهای هسته‌ای در جنگ اوکراین و تأثیر افکار عمومی روسیه بر سیاست بازدارندگی هسته‌ای کرملین» *مطالعات اوراسیای مرکزی*، دوره ۱۸، شماره ۱، صص. ۳۰۳-۳۳۴.

<http://doi.org/10.22059/JCEP.2025.390640.450305>

© The Author(s).

ناشر: دانشگاه تهران

مقدمه

جنگ هسته‌ای رویدادی با تأثیر زیاد، ولی با احتمال رخ دادن کم به‌شمار می‌آید. انگیزه و تمایل کم تصمیم‌گیرندگان برای کاربرد جنگ‌افزارهای هسته‌ای سبب شده است که کشورهای عضو باشگاه اتمی، باوجود در اختیار داشتن زرادخانه هسته‌ای از این توانایی نامتعارف و ویران‌کننده خود از سال ۱۹۴۵ تاکنون در صحنه نبرد استفاده نکنند. شاید یکی از عواملی که دولت‌های روسیه، آمریکا و قدرت‌های اتمی دیگر را از جنگ اتمی بازداشته است، دیدگاه منفی شهروندان نسبت به سلاح‌های نامتعارف باشد. البته افکار عمومی در بیشتر موارد حتی در کشورهای دموکراتیک‌تر بر سیاستمداران تأثیر زیادی ندارد تا آنها را وادار به تغییر سیاست‌هایشان در رابطه با تولید یا کاربرد سلاح‌های هسته‌ای کند. به‌هر حال، دولت‌ها تلاش می‌کنند راه‌هایی برای تغییر دیدگاه‌های عموم مردم و هدایت آنها به‌سوی سیاست‌های ترجیحی دولتی بیابند.

اکنون، تهدید «اتمی‌شدن» جنگ اوکراین-روسیه در مرکز توجه مردم و نخبگان سیاسی-نظامی قرار دارد. در فوریه ۲۰۲۳، پوتین اعلام کرد که روسیه مشارکت خود در پیمان استارت جدید^۱ را تعلیق می‌کند و به احتمال ازسرگرفتن آزمایش‌های هسته‌ای اشاره کرد. روسیه که در ۳۰ ژوئن ۲۰۰۰ به‌عنوان پنجاه‌و‌هشتمین کشور پیمان «منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای»^۲ را تصویب کرد؛ در پی پذیرش درخواست پوتین از سوی دوما در ۸ نوامبر ۲۰۲۳ تصویب خود را پس گرفت، ولی همچنان یکی از امضاکنندگان است.^۳ تأسیسات نووایا زملیا^۴ برای آزمایش این سلاح‌ها در قطب شمال آماده است.

در ارزیابی نهادهای اطلاعاتی سال ۲۰۲۴ بایدن بیان شد که «ناتوانی روسیه در دستیابی به پیروزی‌های سریع و قاطع در میدان نبرد، همراه با حمله‌های اوکراین در درون روسیه، همواره نگرانی‌هایی را ایجاد می‌کند که شاید پوتین از سلاح‌های هسته‌ای استفاده کند» (Fink, 2025: 1-2). افزون براین، تأکید می‌کند که در آیین روسیه «تهدید وجودی» برای کرملین بهانه‌ای برای استفاده از این جنگ‌افزارها در جنگ است، در نتیجه آمریکا

1. New START Treaty

2. Comprehensive Test Ban Treaty (CTBT)

۳. برای لازم به اجراشدن «پیمان منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای» باید ۴۴ کشور (نام‌برده در پیوست ۲ این پیمان) آن را امضاء و تصویب کنند. هنوز هشت کشور (آمریکا، چین، کره شمالی، هند، پاکستان، اسرائیل، مصر، ایران) این کار را انجام نداده‌اند و روسیه نیز تصویب خود را لغو کرد (CTBTO, 2025).

4. Novaya Zemlya

نمی‌تواند احتمال استفاده روسیه از سلاح‌های هسته‌ای در اوکراین را نادیده بگیرد (U.S. Office of the Director, 2024: 14-16). برخی تحلیل‌گران با بدبینی به آینده، تصویری تاریک و ناامیدکننده از رقابت هسته‌ای قدرت‌های بزرگ ارائه کرده‌اند: (۱) احتمال دارد شاهد توسعه جنگ‌افزارهای جدید (دربگیرنده پهپادهای هسته‌ای، موشک‌های فراصوت و لیزرها) باشیم، (۲) محل استقرار سلاح‌های هسته‌ای تاکتیکی به قلمروی دشمن نزدیک‌تر خواهد شد (روسیه به روسیه سفید موشک هسته‌ای فرستاده است و آمریکا در نقاطی از اروپا نیروهای هسته‌ای مستقر کرده است و در تلاش برای یافتن مکان مناسب استقرار این سلاح‌ها در آسیا (شاید فیلیپین) است)، (۳) ناوهای موشکی راهبردی و زیردریایی‌های هسته‌ای بیشتری به مناطق مرزی دشمن روانه می‌شوند، (۴) با فراهم شدن منابع مالی و نیروی انسانی (پس از پایان جنگ در اوکراین)، سلاح‌های متعارف و شمار کارکنان نظامی در اروپا افزایش خواهد یافت، (۵) شمار و گستره تمرین‌های نظامی بیشتر می‌شود. (۶) زدوخوردها و رویدادهای نظامی بیشتری روی خواهد داد. (۷) مسابقه سلاح‌های هسته‌ای تشدید خواهد شد (مخالفان کنترل تسلیحات در روسیه و آمریکا در تلاش برای توجیه تولید سلاح‌های تهاجمی راهبردی بوده‌اند). (۸) از همه نگران‌کننده‌تر، کلاهک‌های هسته‌ای در حالت آماده‌باش بالا قرار داده می‌شوند و خطر جنگ اتمی تصادفی را افزایش می‌دهند (Starchak, 2024; Kristensen and Others, 2025).

در این مقاله، مهمترین یافته‌های پژوهشی و پیشنهادها کاربردی در مطالعات و تحلیل‌های کمی و کیفی مربوط به احتمال اوج‌گیری بحران اوکراین به جنگ هسته‌ای روسیه-ناتو و نقش افکار عمومی در جهت‌گیری‌های سیاستمداران بررسی خواهد شد. پرسش‌های این پژوهش عبارتند از: ۱. چه تفاوت‌هایی در دیدگاه‌های شهروندان در روسیه و آمریکا در مورد کاربرد سلاح‌های هسته‌ای و به‌ویژه در جنگ اوکراین مشاهده می‌شوند؟ ۲. آیا جنگ با اوکراین به دگرگونی افکار عمومی نسبت به استفاده از جنگ‌افزارهای هسته‌ای و نیز سازش‌ناپذیرتر شدن رفتار سیاست خارجی یا راهبرد دفاعی روسیه منجر شده است؟ ۳. (پرسش اصلی) چگونه روابط ستیزه‌جویانه و پرتنش روسیه و ناتو بر دیدگاه مردم روسیه در مورد کاربرد نظامی جنگ‌افزارهای هسته‌ای تأثیر داشته است و به دگرگونی سیاست هسته‌ای کرم‌لین کمک کرده است؟ در فرضیه پژوهش استدلال می‌شود که افزایش رویارویی تنش‌زا در روابط قدرت‌های بزرگ پس از جنگ اوکراین و سست شدن حرام‌انگاری (تابوی) هسته‌ای در افکار عمومی روسیه به تأکید بیشتر بر تهدید کاربرد سلاح‌های هسته‌ای

در سیاست بازدارندگی هسته‌ای دولت پوتین منجر شده است. از رویکردی کیفی در چارچوب نظریه‌های بازدارندگی و افکار عمومی، برای تحلیل و تبیین مضمون کلی سخنان تحریک‌آمیز مقام‌های روسی و یافته‌های نظرسنجی‌های عمومی مهم در مورد مسائل هسته‌ای برای پاسخ‌دهی به پرسش‌های پژوهشی و درک پیامدهای تهدیدهای هسته‌ای روسیه استفاده می‌شود. سرانجام، پیشنهاد‌های سیاستی پژوهشگران و نخبگان علمی برای مدیریت بحران و کاهش احتمال به واقعیت پیوستن تهدید کرملین به استفاده از جنگ‌افزارهای هسته‌ای تاکتیکی در صحنه نبرد اوکراین واکاوی خواهد شد.

پیشینه پژوهش و کارایی نظریه‌های بازدارندگی و افکار عمومی

شماری از نخبگان سیاسی و نظامی در کشورهای دارای جنگ‌افزارهای هسته‌ای باور دارند که بازدارندگی هسته‌ای امنیت و صلح را تضمین می‌کند. جان میرشایمر در سال ۱۹۹۳ ادعا کرد که سلاح‌های هسته‌ای اوکراین تنها عامل بازدارنده اتکاپذیر در برابر تجاوز روسیه است و به ثبات بیشتر اروپا منجر می‌شود. فروپاشی اتحاد شوروی حدود ۴۰۰۰ سلاح هسته‌ای تاکتیکی در خاک اوکراین باقی گذاشت، ولی کی‌یف مجبور شد تا پایان سال ۱۹۹۴ آنها را به روسیه منتقل کند، پیمان «منع گسترش سلاح‌های اتمی» را امضا کند و به کشوری غیرهسته‌ای تبدیل شود. میرشایمر پیش‌بینی کرد اوکراین نمی‌تواند با توانایی نظامی متعارف در برابر روسیه مجهز به سلاح هسته‌ای از خود دفاع کند و نباید از هیچ کشوری انتظار ضمانت امنیتی داشته باشد (Mearsheimer, 1993: 50-52). به باور میلر، امریکا و شوروی در دوره جنگ سرد، باوجود قدرت و موقعیت هسته‌ای خود، احساس ناامنی چشمگیری داشتند. افزون براین، تهدیدهای بازدارنده هسته‌ای در همه شرایط به یک اندازه مؤثر نخواهد بود. بازدارندگی در رویارویی با مرزهای نامشخص یا مناطق مورد اختلاف به خوبی کار نخواهد کرد. نکته‌ای که برای اوکراین بسیار مطرح است (Miller, 1993: 67-71). این فرضیه که توانایی نظامی هسته‌ای به یک کشور کمک می‌کند تا از امنیت خود آسوده‌خاطر باشد، در رفتار سیاست خارجی‌اش محتاط عمل کند، به سیاست‌های دشمنان خود تحریک‌پذیر نباشد، از مسابقه تسلیحاتی پرهیز کند و در بخش دفاعی کمتر سرمایه‌گذاری کند، اشتباه است. توانایی هسته‌ای به تقویت امنیت اوکراین نمی‌انجامد و برای کشوری که بیم دارد روسیه قدرتمند موجودیت‌اش را تهدید کند، امنیت تضمین شده فراهم نمی‌کند. برخی از مخالفان این ایده استدلال می‌کنند که سلاح‌های هسته‌ای (به‌ویژه سلاح‌های راهبردی) آن چنان ویران‌گرند که نباید به کار گرفته شوند و رهبران

کشورها این واقعیت را می‌دانند و از جنگ‌افزارهای هسته‌ای استفاده نخواهند کرد. بنابراین، این سلاح عامل بازدارنده اتکاپذیری نیست (Sauer, 2024: 196). در جدول زیر، مجموعه‌ای از فرضیه‌های آزمون‌شده در پژوهش‌های پیشین ارائه می‌شود:

جدول ۱. گلچینی از فرضیه‌های مهم در نظریه‌های بازدارندگی هسته‌ای و افکار عمومی

جنبه امنیتی بازدارندگی هسته‌ای
- افزایش تنش و تهدیدهای هسته‌ای ← بازدارندگی هسته‌ای ← امنیت - تنش‌زدایی با کاهش توانایی‌های هسته‌ای ← تقویت تابوی هسته‌ای و کاهش احتمال جنگ ← امنیت - داشتن سلاح‌های هسته‌ای با ایجاد بازدارندگی بر امنیت و ثبات در سطوح ملی و فراملی تأثیر مثبت خواهد داشت. - داشتن سلاح هسته‌ای به بهبود امنیت و ثبات کمکی نخواهد کرد. - تهدیدهای هسته‌ای روسیه مانع از مداخله مستقیم غرب در جنگ اوکراین خواهد شد. - خویش‌داری و بیانیه‌های غربی‌ها که «ما با روسیه بر سر اوکراین وارد جنگ جهانی سوم نخواهیم شد»، به تشویق تهدیدهای هسته‌ای مکرر و بی‌رویه روسیه و بی‌ثباتی توازن بازدارندگی می‌انجامد. - از آنجا که شکست روسیه از اوکراین به کمک ناتو به از دست‌دادن موقعیت «قدرت بزرگ» روسیه منجر خواهد شد، پوتین تابوی هسته‌ای را خواهد شکست و از سلاح‌های هسته‌ای غیراستراتژیک برای جلوگیری از چنین پیامدی استفاده خواهد کرد. - احتمال دارد پوتین به‌جای گزینه پرخطر استفاده از سلاح‌های هسته‌ای در اوکراین، جایگزین امن‌تری را انتخاب کند و یا در شرایط خطرپذیری بالا و ناپایداری شاید در محاسبه‌ها و تصمیم‌گیری اشتباه کند.
جنبه‌های اخلاقی کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در افکار عمومی
- بیزاری عمومی از کاربرد سلاح‌های هسته‌ای کاهش یافته است. - شهروندان حمله هسته‌ای دولت‌شان را در مقایسه با حمله مشابه یک کشور غیرمتحد یا غیرشریک کمتر غیراخلاقی می‌پندارند. - تغییر در اثربخشی نظامی کاربرد سلاح‌های هسته‌ای بر دیدگاه افراد نسبت به اخلاقی‌بودن آن تأثیر دارد. - افراد، هر حمله نظامی را که آگاهانه غیرنظامیان خارجی را هدف قرار دهد، غیراخلاقی‌تر از حمله‌هایی که آگاهانه غیرنظامیان خارجی را هدف قرار نمی‌دهند، ارزیابی می‌کنند. - تمایل بیشتر شهروندان برای حمله هسته‌ای زمانی افزایش می‌یابد که مؤثرتر از حمله متعارف باشد و زمانی کاهش می‌یابد که پیش‌بینی می‌شود این حمله به کشتن غیرنظامیان خارجی بیشتری منجر می‌شود.

منبع: نویسنده

در ادامه، به بررسی بازدارندگی^۱ و وادارندگی هسته‌ای در راهبرد امنیتی روسیه پرداخته می‌شود تا آشکار شود که در عمل منسوخ شده یا هنوز پابرجاست.

۱. تهدیدهای هسته‌ای در راهبرد بازدارندگی روسیه

برخی از تحلیلگران راهبرد هسته‌ای روسیه را «اوج‌گیری برای فروکش تنش»^۲ معرفی کرده‌اند، به این دلیل که کرملین آستانه هسته‌ای خود را پایین آورده است تا در مراحل آغازین یک درگیری بزرگ متعارف از سلاح‌های هسته‌ای برای «فروکش تنش» استفاده کند، و به جنگ به سرعت به سود خود پایان دهد. گروه دیگری از پژوهشگران به طور قاطعانه‌ای این تصویر از راهبرد روسیه را به چالش کشیدند، و استدلال کردند که نقش جنگ‌افزارهای استراتژیک متعارف در راهبرد بازدارندگی روسیه پررنگ‌تر شده است. اتکای بیشتر روسیه به کاربرد محدود سلاح‌های هسته‌ای در درگیری‌های متعارف غیرهستی‌گرایانه (که تهدیدکننده موجودیت آن نباشد)،^۳ راه‌حلی موقتی در دهه ۱۹۹۰ و اوایل دهه ۲۰۰۰ بود. در آن زمان، رهبران روسی فکر می‌کردند که توانایی‌های متعارف روسیه در برابر توانایی‌های هوایی و متعارف پیشرفته ناتو بسیار ضعیف بود. با این همه، حتی در چنین شرایط دشواری شماری از نخبگان نظامی در مسکو ارزش بازدارندگی اوج‌گیری هسته‌ای تهدیدکننده را به عنوان پاسخ به حمله‌ای که موجودیت دولت را به خطر نمی‌انداخت، زیر سؤال بردند. با نوسازی و تقویت توانایی‌های متعارف روسیه، اتکای آن به کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در مراحل آغازین درگیری و در جنگ‌های کوچک کاهش یافت (Wachs, 2023).

در ۱۹ نوامبر ۲۰۲۴، پوتین آیین هسته‌ای بازبینی شده‌ای را اعلام کرد که تأکید دارد روسیه می‌تواند در پاسخ به حمله متعارف به روسیه یا هم‌پیمانش روسیه سفید- منجرشده به تهدیدی جدی برای حاکمیت و (یا) یکپارچگی سرزمینی آنها- از سلاح‌های هسته‌ای استفاده کند. در آیین پیشین در سال ۲۰۲۰ حمله هسته‌ای روسیه در صورت حمله هسته‌ای دشمن یا حمله غیرهسته‌ای که موجودیت کشور را تهدید می‌کرد، در نظر گرفته می‌شد. این تغییر پس از دادن

1. Nuclear Deterrence and Compellence

۲. راهبرد بازدارندگی «اوج‌گیری برای فروکش تنش» پاسخ به یک حمله نظامی متعارف بزرگ با استفاده از کلاهک هسته‌ای تاکتیکی است. ادعا می‌شود که روسیه احتمال دارد که پیش از تنش‌زدایی به پرتاب سلاح هسته‌ای تاکتیکی علیه اوکراین یا دیگر اهداف در اروپا روی آورد تا بتواند به اهداف جنگی خود رسیده و مانع پیروزی دشمنانش شود.

3. Non-existent

اجازه به اوکراین برای استفاده از موشک‌های امریکا و ناتو برای حمله به عمق روسیه مطرح شد (Faulconbridge & Kolodyazhnyy, 2024). این سند سیاست اعلامی هسته‌ای، پنج سناریوی زیر را دربرمی‌گیرد که به رئیس‌جمهور روسیه مجوز استفاده از سلاح‌های هسته‌ای را می‌دهد:

۱. پس از «دریافت داده‌های معتبر» در مورد حمله موشکی بالستیک علیه روسیه یا قلمرو هم‌پیمان آن،
۲. استفاده دشمن از «سلاح‌های هسته‌ای و سلاح‌های کشتار جمعی دیگر» علیه روسیه یا یک هم‌پیمان،
۳. «اقدام‌های دشمن» علیه «هدف‌های دولتی یا نظامی» که بتواند بر توانایی روسیه برای تلافی کردن با سلاح‌های هسته‌ای تأثیر گذارد،
۴. «حمله» متعارف علیه روسیه و یا روسیه سفید که «تهدیدی حیاتی برای حاکمیت و یا یکپارچگی سرزمینی آنها ایجاد کند»،
۵. «دریافت داده‌های معتبر» در مورد «آغاز گسترده ابزار حمله هوایی» و «عبور آنها از مرز رسمی» روسیه.

در این سند همچنین بیان شده که روسیه تجاوز از سوی هر کشور غیرهسته‌ای، ولی با مشارکت یا با حمایت یک کشور هسته‌ای را «حمله مشترک» علیه روسیه می‌داند (Fink, 2025a; Kanniainen, 2023). راهبرد پوتین به دست آوردن ابزارهای قدرت و به‌کارگیری آنها به‌طور پیشگیرانه و بی‌وقفه علیه غرب برای ارباب و اجبار بوده است. در حالی که غرب در بیانه‌ها و سیاست‌های خود ارزش سلاح‌های هسته‌ای را کمتر می‌کند، روس‌ها که ابزار متعارف متقاعدکننده‌ای برای تهدیدهای ارباب‌کننده معتبر ندارند، به نیروهای هسته‌ای تأکید می‌کنند. تا سال ۲۰۱۰، سلاح‌های هسته‌ای روسیه تنها برای جنگ با کشورهای دارنده سلاح هسته‌ای بود؛ و سناریوی حمله هسته‌ای محدود در همه رزمایش‌های اصلی تا سال ۲۰۱۳ مطرح بود.^۱ این

۱. رزم‌آیش گروم-۲۰۱۹ Grom-2019 برای نشان دادن برتری هسته‌ای روسیه در اروپا بود و از نظر اندازه و پیچیدگی بی‌سابقه بود. پوتین با فشار دادن دکمه‌های ابرایانه در مرکز نظارت دفاع ملی National Defense Control Center آنرا اداره کرد. طرح آغاز هم‌زمان حمله‌های هسته‌ای ترکیبی در صحنه‌های عملیات مختلف در واقع بسیار فراتر از گزاره «اوج‌گیری برای فروکش تنش» است، که استفاده یک‌باره یا بسیار محدود از سلاح‌های هسته‌ای را با هدف تغییر الگوی عملیات متعارف در نظر می‌گیرد. سناریوی این رزم‌آیش نشان می‌دهد که رهبران روسیه برای تبادل آتش هسته‌ای گسترده در جنگی تمام‌عیار که پیشتر باورنکردنی بود، آماده شده‌اند.

ویژگی در آیین، راهبرد و رزم‌آیش‌های روسیه جایگاه ویژه دارد (Blank, 2022: 59, 66-67).

روسیه از علامت‌دهی هسته‌ای^۱ برای رسیدن به سه هدف استفاده می‌کند: جلوگیری از مداخله نظامی قدرت‌های خارجی به‌ویژه آمریکا به سود اوکراین، قطع یا دست‌کم کاهش کمک‌های خارجی به کی‌یف و ترساندن رهبران اوکراینی. برخی از پژوهشگران علل احتمالی تهدیدهای هسته‌ای مسکو را نااطمینانی به بازدارندگی و جلوگیری از نفوذ گسترش ناتو در اوراسیا، نگرانی از ضعف نیروهای متعارف روسیه و کژداوری واکنش‌های بین‌المللی بیان کرده‌اند. بنابراین بیانیه‌های تهدیدآمیز نخبگان سیاسی روس، حاکی از رویکردی منطقی به سیاست بازدارندگی هسته‌ای است. هر زمان که به‌نظر می‌رسد سیاستمداران غربی مطرح می‌کنند شاید بیشتر در جنگ اوکراین مداخله کنند، روس‌ها لفاظی هسته‌ای خود را از سر می‌گیرند (Horovitz and Arndt, 2023: 1-3). البته سیاستمداران اروپایی نیز با یادآوری هسته‌ای بودن ناتو اقدام به تهدید متقابل کرده‌اند. زلنسکی، تهدید هسته‌ای روسیه را کم‌اهمیت برشمرد و بیان کرد پوتین به‌دلیل ترس از کاهش حمایت مردمی، «تابوی هسته‌ای» را نخواهد شکست (Shkarlat, 2024). گذشتن از خط قرمز مردم برای ماجراجویی در سیاست خارجی به‌سادگی امکان‌پذیر نیست.

۲. نظریه افکار عمومی: سودمندی نظرسنجی در مورد مسائل دشوار

برخی از نظریه‌پردازان، افکار عمومی را به‌گونه‌ای جدایی‌ناپذیر به نوع رژیم و محیط امنیتی کشورها مربوط می‌دانند. ادعا نمی‌شود که افکار عمومی همیشه سیاست عمومی را تعیین می‌کند، زیرا حتی دولت‌های دموکراتیک نیز گاهی مردم را نادیده گرفته‌اند و گاهی رهبران اقتدارگرا از افکار عمومی پیروی کرده‌اند. آنچه افرادی را که باور دارند «مردم‌سالاری بر توانایی نظارت شهروندان بر دولشان می‌افزاید» از افرادی که بر این باور نیستند جدا می‌کند، اختلاف‌نظر بر سر میزان اثرگذاری است. افکار عمومی چقدر بر سیاست‌های عمومی تأثیر می‌گذارد؟ چقدر تأثیر افکار عمومی بر سیاست با افزایش اهمیت یک موضوع برای مردم افزایش می‌یابد؟ (Burstein, 2003: 29-30). اهمیت و پیچیدگی یک موضوع (مانند آغاز جنگ

۱. «علامت‌دهی هسته‌ای» nuclear signalling دربرگیرنده بیانیه‌های رسمی و سخن‌پراکنی مقام‌ها افزون بر فعالیت‌های نمایشی (تمرین‌های نظامی و در معرض دید قرار دادن جنگ‌افزارها و نیروهای نظامی) است که برای تأثیرگذاری داخلی و خارجی بر مردم یک کشور یا هم‌پیمانان، رقبا و دشمنان انجام می‌شود (Wachs, 2023: 174).

که به از خودگذشتگی مردم نیاز دارد) دولت‌ها را تشویق می‌کند تا دیدگاه‌های مردم را با دقت بیشتری دنبال کنند. رهبران گاهی تلاش می‌کنند با پنهان‌کاری آزادی عمل بیشتری در تدوین یا اجرای سیاست‌های ناخوشایند داشته باشند. اگر مسائل از دید مردم پنهان بمانند، تأثیر افکار عمومی بر سیاستگذاری تضعیف می‌شود.

پژوهش‌های کمی در مورد تأثیر افکار عمومی بر تصمیم‌گیران سیاسی انجام شده است. در مطالعات قدیمی‌تر استدلال می‌شد که اثرگذاری افکار عمومی بر سیاست خارجی زیاد نیست و این که اولویت اصلی شهروندان مسائل داخلی است. پژوهش‌های بعدی این فرضیه را رد کرد و برعکس افکار عمومی از یک موضوع کم‌اهمیت و نادیده گرفته‌شده به موضوعی محوری تبدیل شد؛ چنان‌که سیاستگذاران بیشتر تمایل پیدا کردند سیاست خارجی را با توجه به خواسته‌های مردم تدوین کنند. سازوکار تأثیر افکار عمومی بر سیاست خارجی، پاسخ‌دهی^۱ نخبگان است. سیاستمداران پس از رسیدن به قدرت، به افکار عمومی واکنش نشان می‌دهند تا در مقام باقی بمانند و سیاستی دست‌یافتنی و انجام‌شدنی پیشنهاد کنند. در رژیم‌های مردمی، اگر سیاستمداران در مورد مسائل مهم سیاست خارجی از خواسته‌های مردم سرپیچی کنند، ممکن است در دور بعدی رأی نیاورند و یا محبوبیت آنها کاهش یابد. از این‌رو، نخبگان سیاست‌های خود را به گونه‌ای تدوین می‌کنند که بیشتر با دیدگاه و باورهای عمومی هماهنگ شوند تا از حمایت مردمی برخوردار باشند. افکار عمومی می‌تواند بر مسئولیت‌پذیری مقام‌های غیرمنتخب نیز اثر کند. همسویی با مردم نگرانی درباره مخالفت با سیاست‌های عمومی را کاهش می‌دهد و احتمال اجرای موفقیت‌آمیز آنها را بیشتر می‌کند (Peez and Bethke, 2025: 2).

برخی انتقادگران می‌پندارند که اعتماد به «درستی» یافته‌های نظرسنجی‌های روسی ممکن نیست و با توجه به کاهش نرخ پاسخ‌گویی روس‌ها به تأثیر بی‌میلی مردم بر یافته‌های پژوهش‌ها اشاره می‌کنند. هرگاه بحث دیدگاه پاسخ‌دهنده نسبت به رویدادهای اوکراین پیش می‌آید، مصاحبه را متوقف می‌کنند؛ و تنها طرفداران دولت نظرشان را آشکار می‌کنند و مخالفان با سیاست‌های پوتین پاسخ واقعی نمی‌دهند، و بیشتر پاسخ‌ممتنع را برمی‌گزینند. در نتیجه، این نظرسنجی‌ها ارزشی ندارند، چون‌که دیدگاه‌های واقعی روس‌ها را نشان نمی‌دهند. در پاسخ به این انتقادات، لوادا - در جایگاه یک مرکز نظرسنجی روسی - ادعا می‌کند که می‌توان به معتبر بودن افکارسنجی‌های روسیه اطمینان داشت. افزایش طرفداری مردم از

سیاست‌های دولت در سال‌های اخیر منعکس‌کننده دگرگونی واقعی احساسات عمومی است تا هرگونه کاستی در روش‌های نظرسنجی. کاهش دادن همه چیز به ترس از پاسخگویی در نظرسنجی‌ها، ساده‌سازی بیش از اندازه است. برای راستی‌آزمایی نظرسنجی از دستگاه دروغ‌سنج استفاده نمی‌شود، تنها آنچه را که مردم در مصاحبه‌ها آشکار می‌کنند، به‌عنوان نظر آنان ثبت می‌شود. نمی‌توان با این واقعیت مخالفت کرد که فشار کرملین بر مردم با هدف تغییر رفتار مردم، منصرف کردن آنها از انتقاد از مقام‌های دولتی و شرکت در راهپیمایی‌های اعتراضی افزایش یافته است. یافته‌های نظرسنجی‌های لوادا روشن‌گر تغییر دیدگاه‌های عمومی است که بیشتر سرشت سیستمی دارند و بعید است ناشی از ترس از پاسخ‌گویی به پرسش‌ها باشد. تفاوت در دیدگاه‌ها بین ساکنان شهرهای بزرگ و کوچک، بین پیر و جوان، بین کاربران اینترنت و دیگران دیده می‌شود. اگر از نظرسنجی‌ها استفاده نکنیم، از یکی از محدود ابزارهای سودمند برای درک جامعه روس محروم می‌شویم (Volkov, 2023).

باید بین افراد ناآگاه از رویدادهای جاری، افراد گمراه‌شده که آگاهی غلط نسبت به مسئله‌ای دارند، آنهایی که به دلیل دودلی نمی‌توانند تصمیم بگیرند، و آنهایی که واخواهان خاموش‌اند، تفاوت قائل شد. ویژگی‌های پرسش‌ها در نظرسنجی می‌توانند تاندازه‌ای بر دادن پاسخ‌های ممتنع و خشتی (مانند «نظری ندارم» یا «نمی‌دانم») تأثیر داشته باشند. یا این‌که ندادن پاسخ‌های دقیق و قاطع (مانند مخالف یا موافق) به دلیل ناآگاهی یا بی‌تفاوتی پاسخ‌دهنده باشد.^۱ در ادامه تازه‌ترین و علمی‌ترین نظرسنجی‌ها در مورد مسائل هسته‌ای بررسی می‌شود.

نتایج نظرسنجی‌هایی در مورد استفاده روسیه و آمریکا از سلاح‌های هسته‌ای

ارزیابی دقیق پژوهش‌های پیمایشی می‌تواند به درک چگونگی شکل‌دهی (و تأثیرگذاری بر) افکار عمومی توسط دولت‌ها کمک کند و این‌که چگونه رهبران می‌توانند مردم را به‌جای مشکلات داخلی (به‌ویژه اقتصادی) به‌سوی ملی‌گرایی، تداوم وضع موجود و پذیرش سیاست‌های عمومی نظامی‌گرایانه که گاهی به نابرابری و ناامنی منجر شده‌اند، هدایت کنند. دست‌آوردهای تازه‌ترین نظرسنجی‌های چندین مرکز معتبر که با روش‌های نمونه‌گیری

۱. پاسخ «نمی‌دانم» و پاسخ ندادن به برخی پرسش‌ها در میان پاسخ‌دهندگان که نگرش منفی به نظرسنجی‌ها دارند، بیشتر است. در حالی که افرادی که نگرش مثبتی درباره نظرسنجی ابراز کردند، کمتر احتمال دارد که پاسخ ندهند و یا پاسخ «نمی‌دانم» را ارائه دهند (Sturgis and Brunton-Smith, 2023: 692).

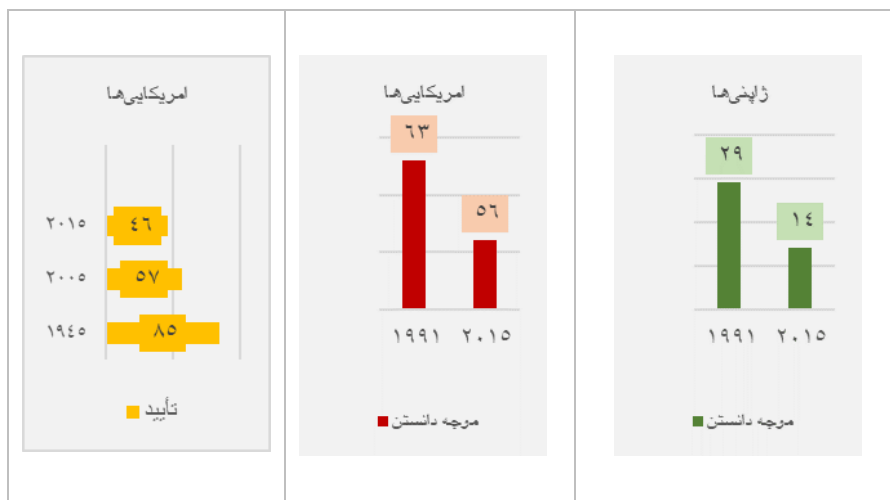
مختلف، طراحی و ساخت پرسشنامه‌های دربرگیرنده انواع پرسش‌ها (مانند متنی، عددی، چندگزینه‌ای) اقدام به گردآوری داده‌هایی در مورد دیدگاه‌های شهروندان روسی در مورد سلاح‌های هسته‌ای برای بازدارندگی و جنگ کرده‌اند، ارائه خواهند شد. برای مقایسه، داده‌های مطالعات پیمایشی مشابه در امریکا نیز ارائه خواهند شد.

۱. دیدگاه امریکایی‌ها نسبت به تابوی هسته‌ای

نظرسنجی‌های متعدد نشان می‌دهند که موافقت امریکایی‌ها با تصمیم رئیس‌جمهور ترومن برای پرتاب بمب‌های اتمی در هیروشیما و ناکازاکی به‌طور چشمگیری از ۱۹۴۵ کاهش یافته است. در اوت، تنها چند هفته پس از پرتاب بمب‌های اتمی به هیروشیما و ناکازاکی، ۸۵ درصد از مردم امریکا تصمیم ترومن را برای استفاده از این سلاح‌ها در ژاپن تأیید کردند، ۶۹ درصد از آنها نسبت به توسعه بمب اتمی احساس مثبتی داشتند و گفتند که «چیز خوبی است». ۱۷ درصد آن‌را «چیز بدی» خواندند. در سال ۱۹۹۸، دید مردم تغییر کرد، به‌طوری که ۶۱ درصد از امریکایی‌ها ساخت این بمب را بد و ۳۶ درصد خوب خواندند. همین نظرسنجی حاکی از حمایت گسترده مردم از استفاده از سلاح اتمی علیه ژاپن بود. ۸۵ درصد از امریکایی‌ها موافق و ۱۰ درصد مخالف بودند. در نظرسنجی سال ۲۰۰۵ گالوپ این درصد کاهش یافت، ولی مردم همچنان با این تصمیم موافق بودند، چنان‌که ۷۳ درصد از جمهوری‌خواهان و ۴۷ درصد از دموکرات‌ها آن‌را تأیید کردند. افزون براین، ۸۰ درصد از آنها باور داشتند پرتاب این بمب در نهایت با توقف جنگ به نجات جان امریکایی‌ها منجر شد. در سال ۲۰۱۰، ۵۷ درصد از مردم موافق بودند که «امریکا تنها باید از سلاح‌های هسته‌ای در پاسخ به حمله هسته‌ای یک کشور دیگر استفاده کند» و ۲۰ درصد موافق بودند که «امریکا هرگز نباید، در هیچ شرایطی، از سلاح‌های هسته‌ای استفاده کند».

در سال ۲۰۱۵ بیشتر امریکایی‌ها در نظرسنجی دیگری تصمیم ترومن را تأیید نکردند و تنها ۴۶ درصد از آنها بمباران اتمی ژاپن را «کار درستی» دانستند (Saad, 2016; Sagan & Valentino, 2017: 41-44). بسیاری از تحلیلگران و سیاستمداران استدلال می‌کنند که این کاهش نشان‌دهنده پیدایش «تابوی هسته‌ای» است و این‌که اصل مصونیت غیرنظامیان به‌هنگام معنی‌داری تبدیل شده است. دلیل مخالفت بیشتر مخالفان ترس از ایجاد سابقه‌ای است که شاید استفاده از چنین سلاح‌هایی را در آینده علیه امریکا یا هم‌پیمانانش توجیه کند و نه به‌دلیل نگرانی‌های اخلاقی (Sagan and Valentino, 2017: 53).

نمودار ۱. کاهش تأیید مردم امریکا و و ژاپن از بمباران اتمی هیروشیما و ناکازاکی

(Stokes, 2013) برپایه نظرسنجی‌های مختلف در ۱۹۴۵، ۱۹۹۱، ۲۰۰۵، ۲۰۱۵.

پرسش این است که آیا مردم با کاربرد سلاح‌های هسته‌ای از سوی یک دولت خارجی نیز موافق خواهند بود (Hazelton, 2024a). خوش‌بینان هنجارهای هسته‌ای استدلال می‌کنند که میزان طرفداری از سیاست کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در میان شهروندان عادی و سیاست‌گذاران کم است. حتی وضعیت حرام‌انگاری هسته‌ای وجود دارد که به سبب آن کاربرد نظامی انرژی هسته‌ای از نظر اخلاقی یا مذهبی یا حقوقی نفی شده، ممنوع و ناخوشایند برآورد می‌شود و حتی به‌عنوان گزینه سیاستی در راهبرد دفاعی در نظر گرفته نمی‌شود. از سوی دیگر، بدبینان هنجارهای هسته‌ای باور دارند که چنین تابوی قدرتمندی وجود ندارد. در مجموعه‌ای از پژوهش‌های تجربی، بدبینان و بیشتر شهروندان حمله‌های هسته‌ای از سوی دولت خود را تأیید می‌کنند، در شرایطی که این حمله‌ها برتری‌های نظامی داشته باشد یا به کاهش تلفات جانی نظامیان آنها منجر شود. مردم شاید موافق استفاده از خشونت (حتی خشونت هسته‌ای) از سوی هم‌پیمانان و شریکان خارجی کشورشان برای رویارویی با تهدیدی امنیتی باشند (Hazelton, 2024b: 47-48). موافقت مردم برای کاربرد سلاح‌های هسته‌ای از سوی هم‌پیمانان یا شریکان استراتژیک خیلی کمتر از تأیید کاربرد آنها از سوی دولت خودی نیست. موافقت مردم با استفاده از این سلاح‌های کشتار جمعی زیاد است (۳۷ تا ۵۴ درصد)، حتی در مواردی که کشورهای خارجی دکمه هسته‌ای را فشار می‌دهند. افزون بر این، بسیاری از مردم بر این باورند که استفاده از سلاح‌های هسته‌ای می‌تواند اخلاقی باشد. این یافته‌ها وجود تابوی هسته‌ای را رد می‌کند. تأیید استفاده از این سلاح‌ها تا اندازه‌ای به هویت مهاجم

بستگی دارد. هنگامی که حمله هسته‌ای را کشورهای خارجی که هم‌پیمان یا شریک نیستند انجام می‌دهند، تأیید مردم کمتر از زمانی است که کشور خود یا کشورهای هم‌پیمان یا شریک اقدام به حمله هسته‌ای مشابه می‌کنند. این یافته‌ها ادعای خوش‌بینان هنجارهای هسته‌ای را به‌چالش می‌کشند که سنت یا تابوی قوی ضد کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در بین افراد جامعه وجود دارد (Hazelton, 2024; 84).

۲. دیدگاه‌های روس‌ها نسبت به مسائل هسته‌ای

یکی از نخستین نظرسنجی‌ها در مورد دیدگاه‌های روس‌ها نسبت به گستره‌ای از مسائل امنیت هسته‌ای در ۱۹۹۹ با مشارکت ۱۵۰۰ نفر در ۵۶ منطقه در روسیه توسط مرکز مطالعات سیاست در روسیه^۱ و مرکز مطالعات گسترش نیافتن مونتری^۲ در کالیفرنیا با همکاری یک مؤسسه معتبر روسی انجام شد. یافته‌های آن همراه با نتایج نظرسنجی «ویسیوم-اسپاتنیک» انجام شده در ۲۰۲۱ با همکاری ۱۶۰۰ نفر در سطح ملی در زیر ارائه می‌شوند:

۱۶ نوامبر ۱۹۹۹	۴ سپتامبر ۲۰۲۱
• ۷۳ درصد از پاسخ‌دهندگان فکر می‌کردند که روسیه به سلاح هسته‌ای نیاز دارد. ۷۶ درصد با این جمله موافق بودند که «سلاح‌های هسته‌ای نقش تعیین‌کننده‌ای در تأمین امنیت ملی دارند». • ۷۶ درصد بر این باور بودند که اگر کشورهای بیشتری توانایی نظامی هسته‌ای داشته باشند، جهان از ثبات کمتری برخوردار خواهد بود. • ۸۶ درصد از روس‌ها ابراز نگرانی کردند که شاید تروریست‌های بین‌المللی از سلاح‌های هسته‌ای علیه روسیه استفاده کنند. • پاسخ‌دهندگان روس بیشتر به مفهوم منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای اهمیت می‌دادند. آنهایی که باور داشتند گسترش سلاح‌های هسته‌ای ثبات جهانی را کاهش می‌دهد، ۸۱ درصد تحصیلات عالی داشتند (Orlov and Safranchuk, 2000).	• ۸۳ درصد روس‌ها از سیاست نابودی سلاح‌های هسته‌ای در ۳-۵ سال آینده حمایت نمی‌کردند. • ۸۶ درصد فکر می‌کردند احتمال رخداد جنگ هسته‌ای در ۲ تا ۳ سال آینده بسیار کم است. نیمی از آنها (که بیشتر آنها زن بودند) نااندازه‌ای در مورد تهدید جنگ هسته‌ای اضطراب داشتند. • ۵۴ درصد از آنها بر این باور بودند که سلاح‌های هسته‌ای شاید به حفظ صلح کمک کند. • ۷۱ درصد باور داشتند که روسیه نباید سلاح‌های هسته‌ای خود را کاهش دهد. اختلاف نظر آشکاری در میان روس‌ها در مورد افزایش سلاح‌های هسته‌ای روسیه در آینده دورتر دیده می‌شود: ۴۰ درصد موافق اندازه کنونی، ۱۷ درصد با افزایش موافق و ۱۳ درصد با کاهش موافق هستند (VCIOM-Sputnik, 2021).

1. Center for Policy Studies in Russia

2. Center for Nonproliferation Studies of the Monterey Institute

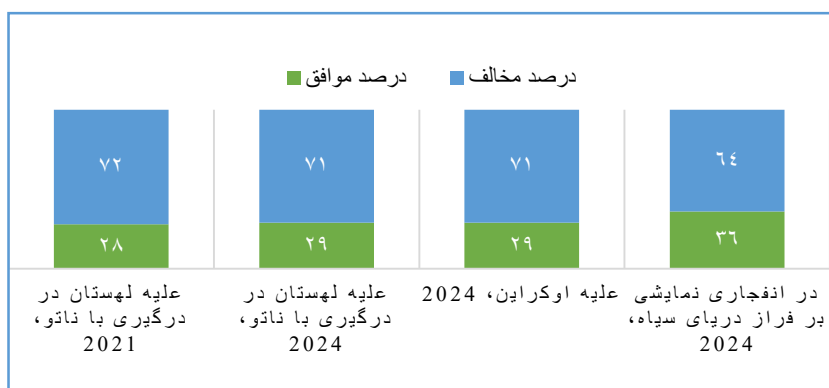
در ژوئن ۲۰۲۴، اسمتتا و اوندركو با همکاری مرکز لوادا که سازمان غیردولتی مستقل روسی است، نظرسنجی نادری بر روی نمونه بزرگی از جمعیت روسیه انجام دادند و به نتایج شگفت‌انگیزی رسیدند. برخلاف پرسش‌های کلی و مبهم مطرح‌شده در نظرسنجی‌های پیشین سستی‌تر، چند سناریوی فرضی به پاسخ‌دهندگان در این مطالعه پیمایشی ارائه شد که در آنها روسیه به حمله‌های هسته‌ای علیه ناتو یا اوکراین دست می‌زند. این مطالعه در یکی از نظرسنجی‌های ادواری لوادا که در سراسر روسیه با شرکت‌کنندگانی از شهرهای بزرگ مانند مسکو، سن‌پترزبورگ و مناطق روستایی کوچک در سیبری و خاور دور انجام می‌شود، گنجانده شد. نمونه آماری متشکل از ۱۶۰۰ شهروند روس ۱۸ ساله یا مسن‌تر از ۱۳۷ شهرک در ۵۰ منطقه روسیه بود. با هدف بررسی این‌که آیا دیدگاه مردم نسبت به کاربرد سلاح‌های هسته‌ای پس از آغاز جنگ روسیه-اوکراین تغییر کرده است، میزان توافق و اولویت برای حمله هسته‌ای در ۲۰۲۱ و ۲۰۲۴ علیه ناتو، لهستان، اوکراین و یا انفجار هسته‌ای نمایشی در دریای سیاه^۱ مقایسه شد. روس‌ها اکنون کمتر از گذشته نگران غیراخلاقی بودن استفاده از سلاح‌های هسته‌ای به‌نظر می‌آیند، ولی بیشتر نگران احتمال حمله انتقام‌جویانه متعارف و هسته‌ای ناتو هستند. از شرکت‌کنندگان پرسیده شد که چقدر نگرانی‌های زیر (در مقیاسی پنج-امتیازی) برای مخالفت آنها با کاربرد سلاح‌های هسته‌ای با اهمیت هستند: غیراخلاقی بودن کاربرد سلاح‌های هسته‌ای، تلفات جانی در میان غیرنظامیان، حمله انتقام‌جویانه هسته‌ای ناتو، حمله انتقام‌جویانه متعارف ناتو، هزینه آبروی ملی و تبدیل شدن کاربرد هسته‌ای به روال عادی خطرناکی که شبیه آن در آینده در سیاست جهانی پیش‌آید (Smetana and Onderco, 2024a, 2024b: 4, 17).

یافته‌های نظرسنجی ۲۰۲۴ نشان داد که ۷۱ درصد روس‌ها با حمله محدود هسته‌ای به پایگاه نظامی ناتو در لهستان مخالف بودند، حتی اگر انجام ندادن آن به شکست نظامی روسیه در یک درگیری فرضی در بالتیک منجر شود. کم‌وبیش همان درصد از شهروندان روسیه مخالف استفاده از سلاح هسته‌ای علیه ناتو بودند. ۷۲ درصد حمله هسته‌ای به یک هدف نظامی در اوکراین را نیز تأیید نکردند، بیزاری روس‌ها از اوج‌گیری هسته‌ای تنها به‌دلیل نگرانی در مورد حمله تلافی‌جویانه هسته‌ای ناتو نیست. جالب است که استفاده نکردن روسیه از

۱. برخی کارشناسان پیشنهاد کرده‌اند که کرملین به‌جای حمله مستقیم هسته‌ای به یک هدف نظامی یا غیرنظامی در قلمروی اوکراین، نخست برای نمایش اراده استوار خود به انفجار یک سلاح هسته‌ای در منطقه‌ای خالی از سکنه اقدام کند تا اوکراین و ناتو را وادار به تسلیم کند (Smetana and Onderco, 2024b: 15).

سلاح هسته‌ای در این سناریو پیامدهای جدی داشت، به‌ویژه از دست دادن کریمه یعنی منطقه‌ای از اوکراین که بیشتر روس‌ها از پیوسته‌سازی غیرقانونی آن به روسیه در ۲۰۱۴ حمایت کردند. موافقت ۳۶ درصد از روس‌ها با انفجار هسته‌ای نمایشی بر فراز دریای سیاه تا اندازه‌ای نگران‌کننده بود. با این‌همه، حتی در این سناریوی با احتمال کمتر اوج‌گیری، ۶۴ درصد مخالف فشار دادن دکمه هسته‌ای بودند. بیشتر آنها توانایی هسته‌ای کشورشان را منبع قدرت و فرمندی روسیه می‌دانند.^۱ این نگرش به دلیل تبلیغات همیشگی است که زرادخانه هسته‌ای بزرگ روسیه را نماد اقتدار و پرستیژ ملی نشان می‌دهند. دولت روسیه سرمایه‌گذاری زیادی برای نمایش پیشرفته‌ترین موشک‌های هسته‌ای و استفاده از آنها در رژه‌های نظامی در جایگاه سازوبرگ‌های ارزشمند کرده است.

نمودار ۲. دیدگاه روس‌ها درباره کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در سناریوهای مختلف، ۲۰۲۱ و ۲۰۲۴

(Smetana and Onderco, 2024_a)

بیانیه‌های رسمی کرملین تا اندازه‌ای محتاطانه بوده است، ولی نظر کارشناسان روسی در رسانه‌ها و نوشته‌های مختلف جنگ‌طلبانه‌تر بوده است. روایت‌های جنگ‌افروزانه و تندوتیزتر

۱. در پاسخ به این پرسش که «به نظر شما چه عاملی یک کشور را به "قدرت بزرگ" تبدیل می‌کند؟»، در ۱۹۹۹، حدود ۳۰ درصد از پاسخ‌دهندگان روس بر این باور بودند که توانایی نظامی (دربرگیرنده موشک‌های هسته‌ای) عامل قدرت بزرگ بودن است؛ و این رقم در ۲۰۱۸ تا ۴۵ درصد افزایش یافت. در ۲۰۱۸، سه عامل بیان‌شده مهم به ترتیب رتبه یکم تا سوم عبارت‌اند از: کیفیت بالای زندگی شهروندان (۶۹ درصد)، توانایی نهفته اقتصادی و صنعتی کشور (۵۱ درصد)، قدرت نظامی و موشک‌های هسته‌ای (۴۵ درصد) (Levada, 2019: 33).

با رنگ‌وبوی مذهبی، که شامل دعای طلب برکت برای موشک‌های هسته‌ای از سوی کلیسای ارتدوکس روسیه بود، تقویت شده است. میزان توجه تلویزیون دولتی روسیه (که بیشتر روس‌ها اخبار خود را از آن دریافت می‌کنند) به قدرت‌نمایی هسته‌ای نشان می‌دهد که کرم‌لین همچنان به دیدگاه‌های مردم در مورد زرادخانه هسته‌ای اهمیت می‌دهد. با این حال، آشکارست که باوجود تبلیغات چشمگیر دولت پوتین، مردم روسیه برای استفاده از سلاح‌های هسته‌ای با هدف تأثیرگذاری بر روند جنگ در اوکراین مشتاق‌تر نشده‌اند (Smetana and Onderco, 2024).

مقایسه دیدگاه نخبگان و عموم مردم روسیه نسبت به کاربرد سلاح‌های هسته‌ای

۱. یافته‌های پژوهش‌های پیمایشی مربوط به دیدگاه روس‌ها و امریکایی‌ها نسبت به مسائل هسته‌ای افزایش موافقت مردم با کاربرد نظامی سلاح‌های هسته‌ای در برخی از افکارسنجی‌ها می‌تواند نشان‌دهنده روند گسترده‌تر و نگران‌کننده‌ای باشد که تابوی هسته‌ای اکنون در حال سست شدن است (Onderco and Others, 2023: 311). در سال ۲۰۱۸، تانوالد نسبت به افراط‌گرایی هسته‌ای هشدار داد. هزاران کلاهک هسته‌ای که در زرادخانه جهان در حالت آماده‌باش قرار دارند، احتمال این که جنگ هسته‌ای بر اثر اوج‌گیری یک درگیری متعارف و یا به دلیل اشتباه محاسباتی و رویدادهای تصادفی اتفاق بیافتد، افزایش یافته است. تهدید به نابودی میلیون‌ها انسان به نام امنیت ملی هم سیاستی بد و هم از نظر اخلاقی نپذیرفتنی است. خطر فزاینده جنگ هسته‌ای ویران‌گر از مزایای نامشخص و بزرگ‌نمایی‌شده بازدارندگی هسته‌ای بیشتر است (Tannenwald, 2018: 23-24).

بیشتر روس‌ها (۶۲ درصد) امریکا را بزرگترین تهدید هسته‌ای روسیه می‌دانند و حدود یک‌سوم (۲۶ درصد) از امریکایی‌ها از روسیه به‌عنوان بزرگترین تهدید یاد می‌کنند. بسیاری از روس‌ها نگران جنگ هسته‌ای بوده‌اند. حدود نیمی از امریکایی‌ها پرهیز از جنگ مستقیم با روسیه بر سر اوکراین را در اولویت قرار می‌دهند. ۴۰ درصد از آنها جنگ هسته‌ای با قدرت بزرگی مانند روسیه را یکی از سه تهدید بزرگ پیش‌روی امریکا می‌دانند. ۳۲ درصد از امریکایی‌ها می‌خواهند که نیروهای امریکا در اروپا کاهش یابد و تنها ۸ درصد به افزایش حضور نیروهای خود برای دفاع بهتر از هم‌پیمانان اروپایی تمایل دارند. بیشتر امریکایی‌ها (۵۸ درصد) فکر می‌کنند که واشینگتن باید برای حل و فصل جنگ اوکراین از راه مذاکره فشار بیاورد و بسیاری به هزینه زیاد خسارات جانی انسان‌ها اشاره می‌کنند. بیشتر آنها فکر می‌کنند

که هدف اصلی کشورشان باید جلوگیری از اوج‌گیری تنش و رنج اوکراینی‌ها باشد تا دفاع از یکپارچگی سرزمینی یا دموکراسی اوکراین (Hannah and Others, 2023: 11-14).

جدول ۲. مقایسه دیدگاه‌های شهروندان روسیه و آمریکا نسبت به مسائل هسته‌ای

مسئله هسته‌ای	امریکا	روسیه
تاریخ نخستین آزمایش اتمی	۱۹۴۵	۱۹۴۹
کل کلاهک‌های هسته‌ای در زرادخانه	۵۰۴۴	۵۵۸۰
درصد سهم از کل زرادخانه جهانی*	۴۲	۴۶
نگران جنگ اتمی بودن، (درصد پاسخ مثبت، سال)	۷۰ (۲۰۲۴) ۶۱ (۲۰۲۱)	۶۳ (۲۰۲۳) ۴۹ (۲۰۲۱)
نگرانی از (یا مخالفت با) کاربرد سلاح هسته‌ای روسیه در اوکراین (درصد پاسخ مثبت، سال)	۷۶ (۲۰۲۴) ۷۷ (۲۰۲۲)	۷۱ (۲۰۲۴)
بزرگترین تهدید برای کشور (درصد)	روسیه (۲۶) چین (۴۹)	امریکا (۶۲) چین (۲)

یادداشت‌ها: * حدود ۸۸ درصد از کل سلاح‌های هسته‌ای در جهان به این دو کشور تعلق دارد.

منبع: گردآوری نگارنده بر پایه یافته‌های نظرسنجی‌های مراکز و افراد مختلف زیر،

(Beacon Research, 2024, 2022: 6-8, 16-19; Kafura, 2020; Re-Russia, 2023; Saad, 2016; SIPRI, 2024: 272; Smeltz, 2022; Smeltz et al, 2024: 14; VCIOM-Sputnik, 2023; VCIOM-Sputnik, 2022, 2021; Volos, 2023: 4).

در نوامبر ۲۰۲۳ یافته‌های نظرسنجی انجام‌شده مرکز ملی پژوهش‌های افکار (نورک)^۱ با مصاحبه تلفنی با ۱۰۴۶ بزرگسال روسی نشان داد که پوتین از حمایت گسترده روس‌ها برای سیاست خارجی خود برخوردار است، ۶۳ درصد از جنگ با اوکراین حمایت می‌کنند (۴۵ درصد به شدت و ۱۸ درصد تا اندازه‌ای با جنگ موافق‌اند، ۸ درصد به شدت مخالف‌اند و دلیل مخالفت یک‌سوم از آنها خسارت جانی بود)، ولی ۶۳ درصد از آنها نگران تهدید جنگ هسته‌ای هستند (Volos, 2023: 5-6, 9-10). بیشتر روس‌ها استفاده از سلاح هسته‌ای را در اوکراین توجیه‌ناپذیر می‌دانند. روس‌ها و به‌ویژه آنهایی که دودل هستند و هنوز نتوانسته‌اند نظرشان را مشخص کنند، بیشتر زیر تأثیر تحریک‌ها و اوج‌گیری تهدیدهای هسته‌ای قرار دارند. بیانیه‌های تهدیدآمیز پوتین و رهبران دیگر برای اروپایی‌ها و

امریکایی‌ها هم ترس از درگیری هسته‌ای را افزایش داده است و هم این‌که حمایت مردم از استقرار جنگ‌افزارهای هسته‌ای امریکایی در قلمروی اروپایی ناتو را بیشتر کرده است (Re-Russia, 2023). در ژوئن ۲۰۲۴، یک‌سوم روس‌ها باور داشتند که استفاده روسیه از سلاح هسته‌ای در اوکراین شاید موجه باشد و ۵۲ درصد از پاسخ‌دهندگان مخالف بودند (Levada Center, 2024_a).

۲. سیاست‌های هسته‌ای از نگاه نخبگان روسی

- دیدگاه نخبگان روسی موافق استفاده نظامی از سلاح‌های هسته‌ای

کاراگانف استاد دانشگاه، عضو شورای سیاست خارجی و دفاعی و مشاور پیشین یلتسین و پوتین در ۲۰۲۳ پیشنهاد می‌کند که کرملین رفتار ملایم خود را با دولت‌های غربی - مشغول به انتقال جنگ‌افزارهای جدید به نظامیان اوکراین - تغییر دهد و به‌سرعت از «نردبان بازدارندگی-اوج‌گیری»^۱ تنش هسته‌ای بالا رود، تا به‌روشنی آمادگی روسیه را برای یک «حمله دفاعی پیشگیرانه هسته‌ای» به یکی از کشورهای اروپایی طرفدار کی‌یف (مانند لهستان) نشان دهد. اگر چنین تهدیدی رهبران اروپایی را به‌سر عقل نیاورد، باید با پیشدستی هسته‌ای^۲ به «گروهی از کشورها» حمله کند، تا بحرانی روی دهد که غرب را شوکه کند. در این وضعیت، ناتو مجبور به تغییر سیاست‌هایش در برابر روسیه خواهد شد. تنها استفاده از سلاح‌های هسته‌ای به روشی که به رویارویی استراتژیک هسته‌ای قدرت‌های بزرگ منجر نشود، می‌تواند چنین پیامدی داشته باشد. اگر راهبرد وحشت‌آفرینی و بازدارندگی و حتی کاربرد سلاح‌های هسته‌ای را به‌درستی به‌کار ببریم، خطر حمله متعارف یا هسته‌ای تلافی‌جویانه به قلمرو روسیه را می‌توان بسیار کاهش داد. تنها یک رهبر دیوانه جرأت می‌کند در دفاع از اروپایی‌ها به روسیه حمله هسته‌ای کند و کشورش را در معرض خطر قرار دهد (Karaganov, 2023).

ترنین استاد و عضو مرکز امنیت بین‌المللی اشاره می‌کند که از همان آغاز جنگ، سلاح‌های هسته‌ای «روی میز» سیاست‌گذاران روسی برای جلوگیری از مداخله نظامی ناتو بوده است، ولی تهدید هسته‌ای مقام‌های کرملین مانع اوج‌گیری بحران و مداخله فزاینده ناتو نشده است. بازدارندگی هسته‌ای، که بسیاری در مسکو به‌عنوان ابزاری مؤثر برای تضمین منافع حیاتی کشور بر آن تکیه می‌کنند، بسیار کم‌ارزش‌تر شده است، زیرا راهبرد امریکا بر این فرض استوارست که رهبران روس شهادت کاربرد سلاح‌های هسته‌ای را

1. Deterrence-escalation ladder
2. Nuclear preemption

ندارند و تهدیدهای آنها بلوفی بیش نیست. حتی استقرار سلاح‌های هسته‌ای غیراستراتژیک روسی در روسیه سفید امریکایی‌ها را آشفته نکرده است. چنین بی‌خیالی از پیامدهای دگرگونی‌های ژئوپلیتیک و تغییر نسلی سیاستمداران و رهبران در غرب است و برداشت نادرست بسیار خطرناکی است. افزایش شدت جنگ می‌تواند به رویارویی نظامی مستقیم بین قدرت‌های بزرگ منجر شود، چون جنگ هسته‌ای در اروپا به احتمال زیاد به حمله‌هایی بین روسیه و آمریکا دامن خواهد زد، گرچه بعید است واشینگتن به این حمله‌ها با حمله اتمی به روسیه پاسخ دهد. بوستن ماساچوست را فدای پوزنان^۱ لهستان نمی‌کند، همان‌طور که در جنگ سرد شیکاگو را برای هامبورگ قربانی نکرد. نخبگان غربی متوجه می‌شوند که امنیت کشورشان به «چتر هسته‌ای» بستگی ندارد، بلکه وابسته به ایجاد روابط عادلانه با روسیه است. احتمال نوعی واکنش غیرهسته‌ای پرهزینه آمریکا (همچون فلج کردن اراده رهبری روسیه برای ادامه جنگ و ایجاد وحشت در بین مردم) وجود دارد (Trenin, 2023). احتمال حمله نظامی ناتو به روسیه که بتواند به شکست کامل روس‌ها منجر شود، کم است، زیرا نبرد ناپلئون و هیتلر علیه روسیه بی‌خردی و بیهودگی چنین تلاشی را آشکار کرده است.

– دیدگاه نخبگان روسی مخالف کاربرد نظامی سلاح‌های هسته‌ای

فابریچنیکف، یکی از اعضای جوان شورای سیاست خارجی و دفاعی و مخالف حمله هسته‌ای روسیه تأکید می‌کند نکته این نیست که حمله هسته‌ای محدود و پیشگیرانه روسیه واکنش مشابهی را از سوی آمریکا و ناتو برنمی‌انگیزد. مهم این است که با کاهش آستانه کاربرد سلاح‌های هسته‌ای (علیه کشورهای غیرهسته‌ای)، جهان غرب ساکت نمی‌ماند و احتمال استفاده قدرت‌های اتمی کوچک‌تر (هند، پاکستان، کره شمالی) از این سلاح‌ها افزایش می‌یابد. روسیه نباید به این فکر کند که چگونه لهستان را نابود کند، بلکه باید تدبیری برای چگونگی ساخت نظم جهانی اندیشیده شود که در آن استفاده از نیروی نظامی و فشار نظامی-سیاسی برای تحمیل «نظم مبتنی بر قوانین» ناممکن و ممنوع باشد (Fabrichnikov, 2025). تیموفیف، استاد جوان و مدیر کل شورای امور بین‌الملل روسیه نیز بر این باور است که موضع رسمی با راه‌حل‌های برخی از موافقان حمله هسته‌ای تفاوت دارد.

وزارت امور خارجه روسیه در نوامبر ۲۰۲۲ بر پذیرفتنی نبودن استفاده از سلاح هسته‌ای

تأکید کرد و این کار را به شرایط مشخصی در آیین هسته‌ای کرملین محدود کرد. استفاده پیشگیرانه از این سلاح‌ها نمی‌تواند مشکلات روسیه و غرب را حل کند، تأثیر منفی بر جایگاه بین‌المللی خواهد داشت و خطر اوج‌گیری تنش به جنگ اتمی را با استفاده از سلاح‌های تهاجمی استراتژیک دربردارد. مسکو برداشت فکری غرب از روسیه (به‌عنوان قدرتی رو به‌افول که شایسته روابط برابر نیست)، را گاهی کم‌اهمیت پنداشت. غرب نیز به‌نوبه خود اراده رهبران روسی را برای پیگیری تدابیر نامتعارف با هدف جلب توجه به موضع مسکو نادیده گرفت. جنگ اوکراین پیامد اشتباه‌ها و پادگویی‌هایی است که سال‌ها روی هم انباشته شده است (Timofeev, 2023). کشورهای ناتو تمام تلاش خود را برای نشان دادن تمایل و توانایی برای دفاع از «هر وجب از خاک ناتو» نشان دادند، در حالی‌که به حمایت از اوکراین از راه کمک‌های نظامی، اشتراک اطلاعات و اعمال تحریم‌های اقتصادی بر مسکو ادامه داده‌اند. امریکا بارها تأکید کرده است که هر گونه استفاده از سلاح‌های هسته‌ای گذشتن از خط قرمز خواهد بود و با پیامدهای فاجعه‌بار برای روسیه روبه‌رو خواهد شد (Smentana and Onderco, 2024: 12).

به بیان برخی از انتقادکنندگان، دولت پوتین شاید با دادن اطلاعات نادرست به کاراگانف و تشویق وی به طرفداری از گزینه سیاستی، بتواند این هشدار هسته‌ای را برای تأثیرگذاری بر سیاستمداران غربی و افکار عمومی داخلی و خارجی توسط یک شخصیت معتبر دانشگاهی به‌جای مقام‌های کرملین ارسال کند. برخی دیگر تأکید کردند که سیاست رسمی دولت با دیدگاه کاراگانف نسبت به حمله پیشدستانه هسته‌ای به اوکراین یا ناتو با هدف بازدارندگی یا وادارندگی دشمن به مداخله نکردن و عقب‌نشینی تفاوت دارد (Cimbala and Korb, 2023a). این استدلال در میان تحلیل‌گران غربی مشاهده می‌شود که نباید نگران اوج‌گیری جنگ و عملی شدن این تهدید بود و آن‌را «بلوف هسته‌ای» و نتیجه تبلیغات مسکو می‌دانند که بسیار «بی‌اثر» شده است. آنها ارسال سلاح‌هایی مانند موشک‌های برد بلندتر، هواپیماهای جنگی و دیگر سازوبرگ‌های لازم را برای ضد-حمله شدیدتر اوکراینی علیه نیروهای نظامی روسیه پیشنهاد می‌کنند، با این فرض که حمله نظامی متعارف شدید کی‌یف احتمال جنگ هسته‌ای را کاهش می‌دهد و تلاش‌های باج‌گیری هسته‌ای روس‌ها را خنثی می‌کند.

سه نگرانی در مورد این خوش‌بینی عبارت‌اند از: ۱. امریکا و ناتو نباید تصور کنند که سیاستمداران روسی درباره بازدارندگی هسته‌ای و اوج‌گیری تنش از همان استدلال‌های همتایان غربی خود پیروی می‌کنند، ۲. اوج‌گیری تنش می‌تواند غیرعمدی باشد و به عبور از آستانه هسته‌ای منجر شود و برای آن برنامه‌ریزی یا پیش‌بینی نشده باشد، ۳. کنشگران نباید دستاوردهای مهمی را

که اوکراین و ناتو از نظرها برود و یا سیاست - در این جنگ بدون کاربرد سلاح‌های هسته‌ای انجام داده‌اند، دست‌کم بگیرند. آرزوهای غرب برای پیروزی نظامی اوکراین درک‌شدنی است، ولی احتمال اوج‌گیری تنش هسته‌ای را نباید نادیده گرفت (Cimbala and Korb, 2023).

افرادی که ترجیح می‌دهند استفاده از سلاح‌های هسته‌ای در زمانی باشد که هدف نظامی مهمی نبود می‌شود، می‌توانند با باورهای هنجاری (درست یا اشتباه بودن) هدایت شوند. این افراد برای توجیه استفاده از سلاح‌های هسته‌ای با تحلیل سود و زیان پیامدها ادعا می‌کنند که انجام این کار مؤثرتر از کاربرد سلاح‌های متعارف خواهد بود و در نتیجه جان افراد بیشتری را نجات می‌دهد. این همان گواهی است که دولت امریکا برای منطقی جلوه دادن حمله اتمی به ژاپن مطرح کرد. بااهمیت‌تر شدن موضوع بستگی به چارچوب‌بندی و شیوه شکل‌گیری مباحث مربوط به آن موضوع از سوی سیاستمداران، رسانه‌ها و افراد با نفوذ در شبکه‌های اجتماعی دارد - به‌ویژه هنگامی که دولت‌ها و یا کنشگران غیردولتی برای تغییر سیاست‌ها تلاش می‌کنند بر افکار عمومی تأثیر گذارند.

نتیجه

حمایت روس‌ها از کاربرد سلاح‌های هسته‌ای در درگیری نظامی با ناتو پس از جنگ با اوکراین افزایش یافت. یافته‌های پژوهش‌های پیمایشی متعدد از ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۴ نشان می‌دهند که کم‌وبیش یک‌سوم روس‌ها با حمله هسته‌ای که برتری‌های مهم راهبردی داشته باشد، مخالفتی ندارند. حتی گروه کوچکی از جنگ‌طلبان در بین مردم و نخبگان استفاده از سلاح‌های هسته‌ای را به سلاح‌های متعارف ترجیح می‌دهند. اکثریت دو سومی حاضرند شکست نظامی را بپذیرند و از سلاح‌های هسته‌ای در ضربه نخست استفاده نشود. از دلایل افزایش موافقت مردم با حمله هسته‌ای پیام‌های نخبگان و دگرگونی در محیط امنیتی منطقه‌ای بوده است. روس‌ها کمتر نگران غیراخلاقی بودن استفاده کرملین از سلاح‌های هسته‌ای و بیشتر نگران واکنش انتقام‌جویانه ناتو به این کار هستند. بیشتر مردم باور دارند که استفاده از این سلاح‌ها از نظر اخلاقی اشتباه است، ولی به‌هر حال از آن حمایت می‌کنند. مهم‌تر از همه، پاسخ‌دهندگان حمله هسته‌ای مؤثرتر را کمتر غیراخلاقی می‌دانستند. اگر دیدگاه نخبگان سیاسی مسئول تصمیم‌گیری درباره کاربرد سلاح‌های هسته‌ای مشابه مردم باشد، به‌کار نبرد سلاح‌های هسته‌ای از سال ۱۹۴۵ احتمال دارد ناشی از محاسبات پیامدگرایانه در مورد واکنش تلافی‌جویانه دشمن، اثربخشی نسبی سلاح‌های هسته‌ای در مقایسه با سلاح‌های متعارف و

ترس از ایجاد پیشینه بوده است.

اگر روسیه در اوکراین به پیروزی نرسد و یا تلاش ترامپ برای پایان دادن به جنگ از راه مذاکره شکست بخورد، این تهدیدها ادامه خواهند یافت. حتی افزایش پیدا می‌کنند. این احتمال وجود دارد که رهبران روسیه و آمریکا و کشورهای اتمی ضعیف‌تر دوباره به باج‌خواهی هسته‌ای متوسل شوند. آمریکا نتوانست با سیاست زورگویانه و استفاده از تهدیدهای هسته‌ای، ویتنام ضعیف را به تسلیم وادارد و به جنگ فرسایشی با شرایط مطلوب‌اش پایان دهد، روسیه هم با این تهدیدها نمی‌تواند به پیروزی قاطع در جنگ اوکراین برسد. تنها راهکار منطقی برای دستیابی به صلح پایدار، مذاکره برای حل موارد اختلاف و توجه به منافع همه ذینفعان است. ادامه سیاست کنونی سازش‌ناپذیر قهری، اوکراین را به افغانستان و ویتنام (از قربانیان رقابت و مداخله نظامی قدرت‌های بزرگ) برای روسیه تبدیل کرده است. اکنون به چند دلیل احتمال این‌که ترامپ و پوتین بر سر اوکراین به توافق برسند تا جنگ پایان یابد، زیادتر شده است: ۱. خستگی از جنگ در میان امریکایی‌ها، روس‌ها و اوکراینی‌ها دیده می‌شود. درصد شهروندان امریکایی که فکر می‌کنند حمله روسیه به اوکراین تهدید بزرگی برای منافع کشورشان است، از ۲۰۲۲ به‌طور چشمگیری کمتر شده است،^۱ ۲. ترامپ تمایلی به جنگ با روسیه ندارد، ۳. حمله اتمی برای روسیه بسیار پرمخاطره است و رژیم را به بی‌ثباتی می‌کشاند.

در دنیای کنونی فناوری‌ها و شبکه‌های اجتماعی دگرگون‌کننده ساختارشکن، شهروندان عادی در برابر اطلاعات نادرست و گمراه‌کننده که می‌توانند بر نگرش آنها نسبت به مسائل مهمی مانند جنگ هسته‌ای تأثیر گذارد، آسیب‌پذیر شده‌اند. بررسی نظرسنجی‌ها به سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا راه‌های مؤثرتری برای شکل‌دهی افکار عمومی با هدف پذیرش سیاست‌های ناخوشایند بیابند. شاید افکار عمومی عامل اصلی مورد توجه رهبری کشور نباشد، ولی ناممکن است که نقش مهمی در تصمیم‌گیری درباره استفاده از سلاح‌های نامتعارف در جنگ نداشته باشد. با افزایش شمار غیرنظامیان خارجی که احتمال دارد در حمله هسته‌ای کشته شوند، درصد افراد موافق با کاربرد این سلاح‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، دولت‌ها واقعیت‌های پیامدهای ویرانگر جنگ اتمی را از شهروندان خود به بهانه لزوم پنهانکاری از دشمنان برای به‌خطر نیافتادن امنیت ملی مخفی نگه می‌دارند. یا اطلاعات کم و گمراه‌کننده

۱. از ۵۰ درصد به ۳۴ درصد رسیده است (Pew, 2024 and Brennan, 2024).

می‌دهند. تقویت نقش جامعه علمی در آموزش عمومی و کارزارهای آگاهی‌بخش مبتنی بر علم، به‌ویژه برای نسل جوان، به شکل‌گیری افکار عمومی درباره موضوع‌های بااهمیت برای امنیت جهانی کمک می‌کند.

منابع

- Beacon Research and Reagan Foundation (2024, November), "U.S. National Survey of Defense Attitudes on Behalf of the Ronald Reagan Foundation Final Topline Results," (**reaganfoundation.org**), Available at: <https://www.reaganfoundation.org/media/363276/rndf-survey-nov-2024-topline.pdf>, (Accessed on: 12/12/2024).
- Beacon Research and Reagan Foundation (2022), "US National Survey of defense Attitudes on Behalf of the Ronald Reagan Foundation, Final Topline Results," (**reaganfoundation.org**), Available at: [rndf-survey-2022-topline.pdf](https://www.reaganfoundation.org/media/363276/rndf-survey-2022-topline.pdf), (Accessed on: 2/7/2024).
- Blank, Stephen (2022), "Nuclear Weapons in Russia's War against Ukraine," **Naval War College Review**, Vol. 75, No. 4, pp. 53-78, Available at: <https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol75/iss4/6>, (Accessed on: 12/8/2024).
- Brenan, Megan (2024), "More Americans Favor Quick End to Russia-Ukraine War," **Gallup**, Available at: <https://news.gallup.com/poll/654575/americans-favor-quick-end-russia-ukraine-war.aspx>, (Accessed on: 12/12/2024).
- Burstein, Paul (2003), "The Impact of Public Opinion on Public Policy: A Review and an Agenda," **Political Research Quarterly**, Vol. 56, No. 1, pp. 29-40, (doi:10.2307/3219881).
- CTBTO (2025), "Country Profiles: Russian Federation," (**ctbto.org**). Available at: <https://www.ctbto.org/our-work/country-profile?name=Russian%20Federation>, (Accessed on: 26/2/2025).
- Cimbala, Stephen J. and Lawrence J. Korb (2023a), "Karaganov's Case for Russian Nuclear Preemption: Responsible Strategizing or Dangerous Delusion?" **Bulletin of the Academic Scientists**, Available at: <https://thebulletin.org/2023/08/karaganovs-case-for-russian-nuclear-preemption-responsible-strategizing-or-dangerous-delusion>, (Accessed on: 2/7/2024).
- Cimbala, Stephen J. and Lawrence J. Korb (2023b), "Putin's "Bluff": A Cautionary Note about Underestimating the Possibility of Nuclear

- Escalation in Ukraine," **Bulletin of the Academic Scientists**, Available at: https://thebulletin.org/2023/10/putins-bluff-a-cautionary-note-about-underestimating-the-possibility-of-nuclear-escalation-in-ukraine/#_ftn3, (Accessed on: 2/7/2024).
- Fabrichnikov, Ilya S. (2023), "Demonstrative Restraint as a Recipe against Unnecessary Decisions," **Russia in Global Affairs**, Available at: <https://eng.globalaffairs.ru/articles/demonstrative-restraint>, (Accessed on: 9/11/2024).
- Faulconbridge, Guy and Anton Kolodyazhnyy (2024), "Putin Issues Warning to United States with New Nuclear Doctrine," **Reuters**, Available at: <https://www.reuters.com/world/europe/putin-issues-warning-us-with-new-nuclear-doctrine-2024-11-19>, (Accessed on: 16/8/2024).
- Fink, Anya L. (2025), "Russia's Nuclear Weapons," **CRS In Focus**, IF12672, Available at: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12672>, (Accessed on: 4/2/2025).
- Hannah, Mark and Others (2023), **Order & Disorder: Views of US Foreign Policy in a Fragmented World**, New York: Institute for Global Affairs. Available at: <https://instituteforglobalaffairs.org/wp-content/uploads/2023/10/2023-Order-Disorder.pdf>, (Accessed on: 12/4/2024).
- Hazelton, Jacqueline L. (2024a), "What Public Opinion Says About the Use of Nuclear Weapons," **The MIT Press Reader**, Available at: <https://thereader.mitpress.mit.edu/what-public-opinion-says-about-the-use-of-nuclear-weapons>, (Accessed on: 23/5/2024).
- Hazelton, Jacqueline L. (2024b), "When Foreign Countries Push the Button," **International Security**, Vol. 48, No. 4, pp. 47-86, (doi:10.1162/isec_a_00483).
- Horovitz, Liviu and Anna Clara Arndt (2023, February 22), "Nuclear Signaling in Russia's War against Ukraine," **Centre for Security, Diplomacy and Strategy (CDSC) Policy Brief 05/2023**, Available at: https://csds.vub.be/wp-content/uploads/2023/09/CSDS-Policy-brief_2305_0.pdf, (Accessed on: 2/7/2024).
- Kafura, Craig (2020), "Americans Want a Nuclear-Free World," (**globalaffairs.org**). Available at: <https://globalaffairs.org/commentary-and-analysis/blogs/americans-want-nuclear-free-world>, (Accessed on: 2/7/2024).

- Kanniainen, Vesa (2023), "Strategic and Tactical Nuclear Weapons in Politics and Warfare," **National Defense University, Department of Military Technology, Working Papers**, No. 3. Available at: <http://www.doria.fi/handle/10024/73990>, (Accessed on: 12/4/2024).
- Karaganov, Sergei (2023), "A Difficult but Necessary Decision," **Russia in Global Affairs**, Available at: <https://eng.globalaffairs.ru/articles/a-difficult-but-necessary-decision>, (Accessed on: 23/5/2024).
- Kristensen, Hans and Others (2025), "United States Nuclear Weapons, 2025," **Bulletin of the Atomic Scientists**, Vol. 81, No. 1, pp. 53-79, (doi:10.1080/00963402.2024.2441624).
- Levada Center (2024a), "The Conflict with Ukraine: Key Indicators, Responsibility, Reasons for Concern, the Threat of a Clash with NATO and the Use of Nuclear Weapons," (levada.ru), Available at: <https://www.levada.ru/en/2024/09/06/the-conflict-with-ukraine-key-indicators-responsibility-reasons-for-concern-the-threat-of-a-clash-with-nato-and-the-use-of-nuclear-weapons>, (Accessed on: 2/7/2024).
- Levada Center (2019), **Russian Public Opinion, 2018**, Moscow: Lavada Center. Available at: <https://www.levada.ru/cp/wp-content/uploads/2019/07/2018-Eng.pdf>, (Accessed on: 14/7/2024).
- Mearsheimer, John (1993), "The Case for a Ukrainian Nuclear Deterrent," **Foreign Affairs**, Vol. 72, pp. 50-66, (doi: 10.2307/20045622).
- Miller, Steven E. (1993, Summer), "The Case against a Ukrainian Nuclear Deterrent," **Foreign Affairs**, Vol. 72, No. 3, pp. 67-80, (DOI:10.2307/20045623).
- Orlov, Vladimir and Ivan A. Safranchuk (2000, January-February), "Nuclear Weapons: The Russian Public Speaks," **Bulletin of the Atomic Scientists**, Vol. 56, No. 1, pp. 16-18, (doi: 10.2968/056001007).
- Peez, Anton and Felix S. Bethke (2025, March), "Does Public Opinion on Foreign Policy Affect Elite Preferences? Evidence from the 2022 US Sanctions against Russia," **International Studies Quarterly**, Vol. 69, No. 1, sqae 145, (doi: 10.1093/isq/sqae145).
- Pew Research Center (2024), "War in Ukraine: Wide Partisan Differences on U.S. Responsibility and Support," (pewresearch.org), Available at: <https://www.pewresearch.org/politics/2024/07/29/war-in-ukraine-wide-partisan-differences-on-u-s-responsibility-and-support>, (Accessed on: 16/9/2024).
- Re-Russia (2023), "The Nuclear Blackmail Bloc: Nearly 30% of Russians Think the Possible Use of Nuclear Weapons in Ukraine is Justified, with

- Just 15% Uncertain about their Response," (**re-russia.net**), Available at: <https://re-russia.net/en/review/266>, (Accessed on: 2/7/2024).
- Saad, Lydia (2016), "Gallup Vault: Americans' Mindset After Hiroshima," **Gallup Vault (gallup.com)**, Available at: <https://news.gallup.com/vault/191897/gallup-vault-americans-mindset-hiroshima.aspx>, (Accessed on: 14/7/2024).
- Sagan, Scott D. and Benjamin A. Valentino (2017), "Revisiting Hiroshima in Iran: What Americans Really Think about Using Nuclear Weapons and Killing Noncombatants," **International Security**, Vol. 42, No. 1, pp. 41-79, (doi: 10.1162/ISEC_a_00284).
- Sauer, Tom (2024), "How Useful Are Nuclear Weapons in Practice? Case-Study: The War in Ukraine," **Journal for Peace and Nuclear Disarmament**, Vol. 7, No. 1, pp. 194-210, (doi: 10.1080/25751654.2024.2359818).
- Shkarlat, Kateryna (2024), "Zelenskyy Outlines What is Restraining Putin from Nuclear Strike on Ukraine," *RBC-Ukraine*, Available at: <https://newsukraine.rbc.ua/news/zelenskyy-outlines-what-is-restraining-putin-1714764161.html>, (Accessed on: 20/11/2024).
- SIPRI (2024), "World Nuclear Forces," in *SIPRI Yearbook 2024: Armaments, Disarmament and International Security*, 271-367. Oxford: Oxford University Press for SIPRI.
- Smeltz, Dina (2022), "Most Russians Oppose Using Nuclear Weapons in Ukraine," The Chicago Council on Global Affairs (**globalaffairs.org**), Available at: <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/most-russians-oppose-using-nuclear-weapons-ukraine>, (Accessed on: 12/10/2024).
- Smeltz, Dina and Others (2024), "US Opinion Leaders Support Continued Aid to Ukraine," (**globalaffairs.org**), Available at: <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/us-opinion-leaders-support-continued-aid-ukraine>, (Accessed on: 12/10/2024).
- Smetana, Michal and Michal Onderco (2024a), "What the Russian Public Thinks About the Use of Nuclear Weapons," **Arms Control Today**, Available at: <https://www.armscontrol.org/act/2024-10/features/what-russian-public-thinks-about-use-nuclear-weapons>, (Accessed on: 22/10/2024).
- Smetana, Michal and Michal Onderco (2024b), "Hope the Russians Love Their Children Too": Russian Public Support for Nuclear Use After the Invasion of Ukraine," (**ssrn.com**), Available at:

- <https://ssrn.com/abstract=4906365>, (Accessed on: 19/10/2024).
- Starchak, Maxim (2024), "Putin's Russia Will Continue to Pursue Nuclear Escalation," **Carnegie Politika**, Available at: <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2024/06/russia-nuclear-war-threats?lang=en>, (Accessed on: 2/7/2024).
- Stokes, Mark A. (2013), "Securing Nuclear Arsenals: A Chinese Case Study," in: Henry Sokolski and Bruno Tertrais, eds. **Nuclear Weapons Security Crises: What Does History Teach?** pp. 65-86, Carlisle, PA: Strategic Studies Institute and US Army War College Press, 65-86.
- Sturgis, Patrick and Ian Brunton-Smith (2023, Fall), "Personality and Survey Satisficing," **Public Opinion Quarterly**, Vol. 87, No. 3, pp. 689-718, (doi: 10.1093/poq/nfad036).
- Tannenwald, Nina (2018), "The Vanishing Nuclear Taboo? How Disarmament Fell Apart," **Foreign Affairs**, Vol. 97, No. 6, pp. 16-24, Available at: <https://www.jstor.org/stable/26797928>, (Accessed on: 18/10/2024).
- Timofeev, Ivan N. (2023), "A Preemptive Nuclear Strike? No!" **Russia in Global Affairs**, Available at: <https://eng.globalaffairs.ru/articles/a-preemptive-nuclear-strike-no>, (Accessed on: 2/7/2024).
- Trenin, Dmitry (2023), "Conflict in Ukraine and Nuclear Weapons," **Russia in Global Affairs**, Available at: <https://eng.globalaffairs.ru/articles/ukraine-and-nuclear-weapons>, (Accessed on: 19/10/2024).
- U.S. Office of the Director of National Intelligence (2024, February 5), "Annual Threat Assessment of the US Intelligence Community," (**dni.gov**), Available at: <https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/ATA-2024-Unclassified-Report.pdf>, (Accessed on: 18/9/2024).
- VCIOM-Sputnik (2023), "Special Military Operation: A Year Later," (**wciom.com**), Available at: <https://wciom.com/press-release/special-military-operation-a-year-later>, (Accessed on: 5/7/2024).
- VCIOM-Sputnik (2022), "External Military Threat: Monitoring Study," (**wciom.com**), Available at: <https://wciom.com/press-release/external-military-threat-monitoring-study>, (Accessed on: 5/7/2024).
- VCIOM-Sputnik (2021), "Nuclear War and Russia's Defense Capability," (**wciom.com**), Available at: <https://wciom.com/press-release/nuclear-war-and-russias-defense-capability>, (Accessed on: 5/7/2024).
- Volos, Vadim (2023), "Russian Public Opinion in Wartime," (**norc.org**),

Available at: <https://www.norc.org/research/projects/russian-public-opinion-wartime.htm>, (Accessed on: 24/10/2024).

Volkov, Denis (2023), "Are Meaningful Public Opinion Polls Possible in Today's Russia?" **Yuri Levada Analytical Center (levada.ru)**, Available at: <https://www.levada.ru/en/2023/04/24/are-meaningful-public-opinion-polls-possible-in-today-s-russia>, (Accessed on: 2/7/2024).

Wachs, Lydia (2023), "Russian Nuclear Roulette? Elites and Public Debates on Nuclear Weapons in Moscow after Ukraine," **Nonproliferation, Review**, Vol. 30, No. 4-6, pp. 173-196, (doi:10.1080/10736700.2024.2435706).